

Güncel Bir Sorun Olarak Çocuklarda Ekran Bağımlılığı ve Ebeveyn Tutumları

Screen Addiction in Children and Parental Attitudes as a Current Problem

Mehmet KIRLIOĞLU¹, Ayşe KAYAALP², Sena ARSLAN³

¹ Doç. Dr., Karabük Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü, kirlioglumehmet@gmail.com, ORCID ID 0000-0003-0130-0841

² Sosyal Çalışmacı, shuaysekayaalp@gmail.com, ORCID ID 0009-0005-1507-2642

³ Sosyal Çalışmacı, senaars99@gmail.com, ORCID ID 0009-0008-7066-3615

Öz

Bu araştırmanın amacı ebeveynlerin çocuklarının ekran bağımlılığı ile ilgili ebeveyn tutumlarının incelenmesidir. Araştırma nicel araştırma desenine göre dizayn edilmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda Problemlili Medya Kullanım Ölçeği kullanılmış olup ilgili ölçek belirli bir medya aracının problemlili kullanımını değil, genellikle görsel iletişim araçlarının kontrolsüz kullanımını tespit etmeye çalışmaktadır. Diğer bir ifade ile ekran bağımlılığını ortaya çıkarmaktadır. Ekran kullanımına ilişkin ebeveyn tutumlarını ortaya çıkarabilmek için ise literatürden yararlanarak sosyo-demografik bilgi formu hazırlanmıştır. Hazırlanan anket surveey.com sitesi aracılığı ile katılımcılara ulaştırılmıştır. 18 yaş altı çocuğa sahip 402 ebeveyne kartopu örneklem yöntemi ile ulaşılmıştır. Sonuç olarak kardeş sayısına, çocuğun yaşına, ekran süresine, çocuğun ekran başında geçirdiği süre karşısında tedirgin olmaya, ekran kullanımında ödül-ceza yönteminin kullanılmasına, çocuğun ekran kullanım süresini arttırdığında verilen tepkiye göre Problemlili Medya Kullanım Ölçeği puanlarının farklılaştığı tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Ekran Bağımlılığı, Ebeveyn Tutumu, Çocuk

Abstract

The aim of this study is to examine parents' attitudes towards their children's screen addiction. The study was designed according to a quantitative research design. For the purpose of the research, the Problematic Media Use Scale was used and the scale does not try to identify the problematic use of a specific media tool, but the problematic use of visual media tools in general. In other words, it reveals screen addiction. In order to reveal parental attitudes towards screen use, a socio-demographic information form was prepared by utilizing the literature. The prepared questionnaire was delivered to the participants via surveey.com website. 402 parents with children under 18 years of age were reached by snowball sampling method. As a result, it was determined that the scores of the Problematic Media Use Scale differed according to the number of siblings, the age of the child, the screen time, being anxious about the time the child spends in front of the screen, the use of reward-punishment method in screen use, and there action given when the child increases the screen time.

Keywords: Screen Addiction, Parental Attitude, Child

Araştırma Makalesi
Research Article

Makale Atfı: Kırlioğlu, M., Kayaalp, A. ve Arslan, S. (2023). Güncel Bir Sorun Olarak Çocuklarda Ekran Bağımlılığı ve Ebeveyn Tutumları. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi* 7(2), 118-131.

DOI: 10.55109/tushad.1360037

Alındı 21.09.2023
Kabul Edildi 13.12.2023
Yayımlandı 31.12.2023

Telif hakkı: © 2021 yazarlar tarafından. Lisans Sahibi Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi, Rize, Türkiye.

Bu makale, Creative Commons Attribution (CC BY) lisansının (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>) hüküm ve koşulları altında dağıtılan açık erişimli bir makaledir.

¹ İletişim kurulacak yazar: Mehmet KIRLIOĞLU, kirlioglumehmet@gmail.com

1. Giriş

Bağımlılık hakkında birçok tanımlama yapmak olasıdır. Türk Dil Kurumu'na göre "bağımlı" kelimesi, bir başkasının iradesine, kontrolüne veya yardımına bağımlı olma durumu, özgürlük ve özerklikten yoksun olma durumu veya maddi-manevi olarak bir kişiye ya da şeye aşırı derecede bağımlı olma durumu anlamına gelir (TDK, 2023). Bağımlılık, bağımlı olma halini veya tabiiyet durumunu ifade eden bir terimdir (Uslu, 2021). Bağımlılık terimini uyuşturucuya karşı anormal bağımlılık olarak da tanımlayabiliriz. Anormal bağımlılık kavramı; gıda, egzersiz, kumar ve TV gibi şeylerle bağlantılı olan her türlü ölçüsüz davranışa uygulanabilmektedir. Teknolojinin gelişmesiyle, son dönemlerde yapılan çalışmalarda internet bağımlılığı, online seksüel bağımlılık gibi yeni bağımlılık türleri ortaya çıkmış ve yaygınlık göstermeye başlamıştır. Bağımlı tüketici davranışı da yeni bağımlılıklar arasında yer almaktadır (İlhan ve Ulusoy, 2013). "Bir bireyin bağımlı olup olmadığını nasıl anlarız?" sorusunu Uslu (2021) şu şekilde yanıtlamaktadır: Sosyal medya kişinin; ikili ilişkilerde başarısızlığa sebep oluyorsa, günlük iş ve eylemlerini gerçekleştirilmesine engel oluyorsa, hesaplarını kontrol edemediği her an huzursuzluk yaşayıp endişeleniyorsa, sanal durumlar ile gerçekliği karıştırıyorsa, akademik başarısını olumsuz yönde etkiliyorsa, bireyde önceden olmayan ve sonradan ortaya çıkan vücut fonksiyonlarında bozukluklar, örneğin panik ataklar, aşırı stres veya yoğun öfke nöbetleri, algı eksikliği ve dikkat dağınıklığı gibi faktörlerden kaynaklanıyorsa, bu durum bağımlılık seviyesine ulaştığına işaret edebilir. Gerek internet gerek onu sağlayan teknolojiler -telefon, tablet, televizyon vb.- gerekse bunlar için geliştirilen uygulamalara yönelik -oyun uygulamaları, dizi izleme platformları gibi- bağımlılık araştırmaları ile ilişkili bağımlılık türlerinin paralellik gösterdiği bilinmektedir (Ertemel ve Aydın, 2018). Nitekim yapılan çalışmalara göre son zamanlarda bağımlılık çeşitlerine ekran bağımlılığı da eklenmiştir. Bu bağımlılık çeşidi ile ilgili literatürde eklenen çalışmalar her geçen gün artmaktadır (Balantekin, 2009; Dicle, 2020). Bununla ilgili İlhan ve Çetinkaya (2013) araştırmalarında çocukların ekran başında fazla süre geçirerek sosyal bozukluklar yaşadıklarını açıklamaktadır. Ekran başında geçirilen sürenin çok fazla olmaya başladığı durumlarda aile içi iletişim sorunları, sosyal ilişkilerde eksilme, akran ilişkilerinde olumsuz etkilenme, yeme bozuklukları görülmektedir. Ekran başından kalkmamak için öğün atlamak veya kolay yiyecekler olan fastfood'un fazla tüketimi gibi yeme bozuklukları kontrol altına alınması gereken durumlar olarak ifade edilmektedir (Muslu ve Gökçay, 2019; Mustafaoğlu vd., 2018). Ek olarak ailelerin çocuklarının ekranda geçirdikleri süre karşısında endişe duydukları fakat gençlerin ve tüm bireylerin ekran başında geçirdikleri zamanın gün geçtikçe artış gösterdiği bilinmektedir (Duygulu ve Hepkon, 2021). Çocuklarda teknoloji bağımlılığına karşı yeni kuralların oluşturulmasını zorlaştıran faktörlerden biri, toplumun çocukların erken yaşlarda ekranlar ve teknoloji ile tanışmalarının, yararlı mı (bazı kişiler, çocukların erken yaşta teknoloji ile tanışmalarının eğitimlerine katkı sağlayabileceğine inanmaktadır) yoksa zararlı mı olduğu konusunda ortak bir görüşe varamamış olmasıdır. 2000-2012 yılları arasında dünyaya gelen nesli ifade ederken kullanılan Z kuşağı, bebeklik dönemlerinden itibaren internet ve etkileşimli teknolojilerin yaygın olarak erişilebilir olduğu bir çevrede büyümektedir. 2013 yılı ve sonrasında dünyaya gelen nesil Alfa kuşağı olarak tanımlanmakta ve deyim yerindeyse gözlerini mobil cihazlar ve teknolojilerle açan bir kuşak olarak adlandırılırlar. Günümüzde ekranlarla ilk temas yaşının her geçen gün azaldığı herkes tarafından bilinen bir olgudur. Z kuşağı, hayatlarının büyük bir bölümünü internet ve mobil teknolojilerle etkileşim halinde geçirerek büyümüşlerdir (Ertemel ve Aydın, 2018; Kalaycı-Kırlioğlu, 2021). Bu durum da ekran bağımlılığını doğrudan etkileyebilmektedir.

Yapılan bir araştırmada, ebeveynler cep telefonu ve tablet kullanımının çocukların sosyalleşmesinde eksiklik yaratabileceğini, olumsuz davranışları modelleyebileceğini ve bağımlılık yaratabileceğini belirtmişlerdir (Ateş ve Durmuşoğlu-Saltalı, 2019). Çocukların akıllı telefon kullanma süresi artış gösterdikçe ekran bağımlısı olma riskleri de artmaktadır. Çocuklara özellikle okul öncesi döneminde akıllı telefon kullanma fırsatı verildiğinde oyun ve ekran bağımlılığına maruz kalma olasılıkları daha yüksektir. Cep telefonu ve tablet kullanımı bağımlılığı artıran nedenlerdendir. Kullanımı kolay olan akıllı telefonların

dikkat çekici olması, eğlenceli oyunların ve videoların olması çocuklar için çekici faktörlerdendir (Atıla, ty.).

Çocuklarda bağımlılığı artıran bir diğer neden de dijital oyunlardır. Oyun, çocukluğun en önemli ve vazgeçilmez bir parçasıdır. Bu doğrultuda çocukların seçtikleri oyunların gelişimleri açısından büyük bir rol oynamaktadır. Teknolojinin gelişimiyle birlikte, çocukların oyun ve oyuncak tercihleri de büyük ölçüde değişmektedir. Çocukların oyun tercihlerinde, çevrelerindeki yetişkinlerin etkisi olduğu gibi annelerinin de önemli bir rolü olduğu düşünülmektedir. Dijital oyunların çocukların gelişimine olan olumlu ve olumsuz etkileri hakkında pek çok araştırma (Mustafaoğlu ve Yasacı, 2018; Gülbetekin vd., 2021) yapılmış olsa da çocukların neden dijital oyun oynamayı tercih ettikleri konusunda yapılan araştırmaların oldukça sınırlı olduğu ifade edilmektedir (Toran ve ark., 2016). Dijital oyunların eğlenceli ve ilgi çekici olmaları, ayrıca oyunların canlı renklere sahip olmaları, çocukların bu oyunları fazlaca tercih etmelerinin başlıca nedenleri olarak bilinmektedir (Akbulut vd., 2016). Çocuklar için vazgeçilmez olan oyun günümüzde online olarak oynanmaktadır ve online oyunların sağlamış olduğu iletişimin ilgi çekici olması çocukların online oyunlara yönelmesinin sebeplerindendir. Dijital oyunların çok fazla ve serbest olarak kullanılması ruh sağlığı bozulmaları ve bağımlılık gibi olumsuz durumları ortaya çıkarabilmektedir (Gülbetekin vd., 2021). Mustafaoğlu ve Yasacı (2018)'nin yapmış olduğu çalışmanın sonucuna göre, dijital oyunlarla vakit geçiren çocukların ruhsal sağlığına ilişkin olarak, ebeveynlerin en çok gözlemlediği olumsuz etkiler sırasıyla dijital oyun bağımlılığı, kaygı ve agresif davranışlar sergileme, depresyon, sosyal izolasyon ve aile içi iletişimde azalmaya yol açma sıralanmaktadır.

Çocuklar, interneti etkin bir şekilde kullanarak zaman ve mekân sınırlamaları olmaksızın istedikleri her an bilgiye erişebilme ve paylaşımlarını dünyaya iletebilme imkanına sahiptir (Ozulu-Unal ve vd., 2021). Amerikan Pediatri Akademisine (APA) göre ekran başında harcanan günlük sürenin yaşa ve ekrana bağlı etkilerine göre sınırlandırılması gerekmektedir. Ülkemizde bağımlılıkla mücadele eden Yeşilayın raporlarında bebeklerin ekran kullanım süresi çok kısıtlı veya hiç olmamasını, üç-altı yaş arası çocuklar için ise 30 dakikalık bir kullanımın yeterli olacağı önerilmektedir (Karahana,2021).

Erken çocukluk dönemindeki çocukların bir yetişkin gibi sorgulama becerisi olmamasından dolayı gördüklerini birebir kabul edebilmelerinin önemli bir risk teşkil ettiği bilinmektedir. Merak uyandırıcı sahneler çocukları ekrana bağlı bırakırken aynı zamanda tüketilen atıştırmalıkları istem dışı ve ölçsüz bir şekilde tükettikleri gözlenmektedir. Bu durumun çocuklarda obeziteyi harekete geçirdiği bilinmektedir (Çöteli, 2017). Fiziksel aktivite eksikliğinin neden olduğu olumsuz etkiler arasında gelişim sorunları, göz kuruması, baş ağrısı, duruş bozuklukları gibi bedensel sorunlar bulunmakla birlikte kişilik bozuklukları, hızlı sıkılma ve gerçeklerden kaçma isteği, agresif tutum geliştirme ve artan kaygı düzeyi gibi psikolojik sorunlar da yer almaktadır (Ertemel ve Aydın, 2018). Gelecekte, psikiyatri, pediatri ve toplum sağlığı alanlarında çalışan profesyonellerin, dijital oyun bağımlılığı ve bu bağımlılığın yol açabileceği sorunlarla daha sık karşılaşmalarının beklenmesi zor değildir (Irmak ve Erdoğan, 2016).

Ebeveynlerin cep telefonu ve tablet kullanımının olumlu etkileri ile ilgili düşünceleri incelendiğinde en çok eğitimsel destek sağlanması yönünden daha sonra ise dijital çağa uyum sağlama ve çocuğun uslu durmasını sağlama yönlerinden dijital teknoloji kullanımını olumlu yorumladıkları belirtilmektedir (Ateş ve Durmuşoğlu-Saltalı, 2019). Ayrıca ailesiyle sürekli zaman geçiren çocuklar, belli dönemlerde rol model aldığı aile üyelerini taklit etme eğilimine girebilirler. Bu dönemde, özellikle teknoloji kullanımı konusunda olumsuz bir rol model sergileyen aile üyelerinin, çocukların teknoloji kullanım becerilerini olumsuz bir şekilde etkileyebileceği ifade edilmektedir (Avcı ve Er, 2019).

Okul öncesi çocukların davranışlarını desteklemek veya önlemek için çocukla ilgili tüm konularda ebeveyn görüşü önemlidir. Örneğin ebeveynler, çocuklarının tablet ve cep telefonu kullanımına olumlu bakıyorsa bu cihazları kullanmaya teşvik edebilir, olumsuz bakıyor ise bu cihazları kullanmalarını engelleyebilir (Ateş ve Durmuşoğlu-Saltalı, 2019). Akıllı telefon kullanımına izin veren ailelerin

çocuklarının bağımlılık geliştirmesi olasılığı daha yüksektir. Ancak tutarlı ve net söz ve davranışları olan ve hassas ebeveynlere sahip olan çocukların akıllı telefonlara bağımlı olma olasılığı daha düşüktür (Atıla, t.y.). Özellikle yoğun çalışma koşullarında çalışan anne babaların eve döndüklerinde kendilerine ait serbest dinlenme zamanları olması gerektiğini hissettikleri bilinmektedir (Ateş ve Durmuşoğlu-Saltalı, 2019). Ailenin akıllı telefon kullanımına yönelik olumlu tutumları, ebeveynlerin hoşgörölü tutumu, ebeveynlerin akıllı telefonları aşırı kullanmaları ve akıllı telefonları çocukları sessize alma aracı olarak kullanmaları, çocuklarda akıllı telefon bağımlılığına neden olabilir. (Atıla, t.y.) Ailelerin akıllı telefonu veya tablet gibi birçok akıllı iletişim araçlarını kendilerine boş vakit yaratma ya da çocukları susturma aracı olarak kullanmaları çocukların telefon bağımlılığını arttırmakta ve çocukları sosyal aktivitelerden uzaklaştırmaktadır. Ailelerin çocuklarıyla daha fazla vakit geçirdikleri, çocukların akranlarıyla etkileşime girdikleri ve açık hava etkinliklerine katıldıkları ve ailelerin çocuklarının eğitim sorumluluklarını üstlendikleri zaman cep telefonu ve tablet kullanımının azaldığı görölmüştür (Ateş ve Durmuşoğlu Saltalı, 2019). Diğer bir ifade ile ebeveyn tutumlarının eğilimi ekran bağımlılığının şekillenmesinde önemli bir faktör olarak sunulabilir. Bu araştırmanın amacı da ebeveynlerin çocuklarının ekran bağımlılığı ile ilgili ebeveyn tutumlarının incelenmesidir. Buna göre belirlenen araştırma soruları şu şekilde sıralanmaktadır:

1. Katılımcı ebeveynin ikametine göre Problemlı Medya Kullanım Ölçeği puanı farklılaşmakta mıdır?
2. Katılımcı ebeveynlerin eğitim durumuna göre Problemlı Medya Kullanım Ölçeği puanı farklılaşmakta mıdır?
3. Katılımcı ebeveynin çalışma durumuna göre Problemlı Medya Kullanım Ölçeği puanı farklılaşmakta mıdır?
4. Katılımcı ebeveynin toplam aylık gelir durumuna göre Problemlı Medya Kullanım Ölçeği puanı farklılaşmakta mıdır?
5. Katılımcı ebeveynin medeni durumuna göre Problemlı Medya Kullanım Ölçeği puanı farklılaşmakta mıdır?
6. Katılımcı ebeveynin çocuğunun aile tipine göre Problemlı Medya Kullanım Ölçeği puanı farklılaşmakta mıdır?
7. Katılımcı ebeveynin çocuğunun kardeş sayısına göre Problemlı Medya Kullanım Ölçeği puanı farklılaşmakta mıdır?
8. Katılımcı ebeveynin çocuğunun cinsiyetine göre Problemlı Medya Kullanım Ölçeği puanı farklılaşmakta mıdır?
9. Katılımcı ebeveynin çocuğunun yaşına göre Problemlı Medya Kullanım Ölçeği puanı farklılaşmakta mıdır?
10. Katılımcı ebeveynin çocuğunun gün içerisinde görsel medya araçları karşısında harcadığı ekran süresine göre Problemlı Medya Kullanım Ölçeği puanı farklılaşmakta mıdır?
11. Katılımcı ebeveynin çocuğunun ekran başında geçirdiği süre karşısında tedirgin olup olmamasına göre Problemlı Medya Kullanım Ölçeği puanı farklılaşmakta mıdır?
12. Katılımcı ebeveynin çocuğunu ödüllendirmek için ekran kullanımına izin verip vermemesine göre Problemlı Medya Kullanım Ölçeği puanı farklılaşmakta mıdır?
13. Katılımcı ebeveynin çocuğunu cezalandırmak için ekran kullanımını yasaklayıp yasaklamamasına göre Problemlı Medya Kullanım Ölçeği puanı farklılaşmakta mıdır?
14. Katılımcı ebeveyn çocuğuna ekran kullanımının zararlarını yaşına uygun bir şekilde anlatıp anlatmamasına göre Problemlı Medya Kullanım Ölçeği puanı farklılaşmakta mıdır?

15. Katılımcı ebeveynin çevresinin ve kendisinin ekran kullanımının çocuğunu etkileyip etkilemediğini düşünmesine göre Problemlili Medya Kullanım Ölçeği puanı farklılaşmakta mıdır?
16. Katılımcı ebeveynin çevresinin veya kendisinin çocuğunun ekran kullanımını etkilediğini düşünüyorsa bunu engellemek için bir çaba harcıyıp harcamamasına göre Problemlili Medya Kullanım Ölçeği puanı farklılaşmakta mıdır?
17. Katılımcı ebeveynin çocuğu ekran kullanım süresini arttırdığında tepkisinin nasıl olduğuna göre Problemlili Medya Kullanım Ölçeği puanı farklılaşmakta mıdır?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada nicel araştırma metodu tercih edilmiştir. İncelenmesi gereken olguyu sayılarla açıklamak nicel araştırmanın temel hedefidir (Berber, 2017).

2.2. Katılımcılar

Bu araştırmanın çalışma grubunu 18 yaş altı bireyler adına cevap veren ebeveynleri oluşturmaktadır. 18 yaş altı bireylerin ekran bağımlılığını inceleyebilmek için çevrede farklı sosyo-demografik gruplardan ve çeşitli şehirlerden bireylere kartopu örneklem yöntemi ile ulaşılmaya çalışılmıştır. Kartopu örneklem yöntemi araştırmacıları yönlendirirken aynı zamanda örnekleme de büyütür (Yağar ve Dökme, 2018). Araştırmaya katılan ebeveynin birden fazla çocuğu var ise sadece bir çocuğunu düşünerek cevap vermesi istenmiştir. Bu şekilde 402 ebeveyn ulaşılmıştır. Çocukların %53,5'i kız, %46,5'i oğlan olup katılımcıların %96,8'i evli, %3,2'si bekar; %85,6'sı çekirdek aile, %11,2'si geniş aile, %3,2'si parçalanmış aile (boşanma, ölüm) tipine sahiptir. Katılımcıların çocuklarının %20,1'i tek çocuk; ortalama aylık gelirleri 10.075; çocukların yaş ortalamaları 9,08'dir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmadaki veriler kişisel bilgi formu ve 'Problemlili Medya Kullanım Ölçeği' aracılığı ile toplanmıştır. Çalışmada katılımcılara dair genel bilgi edinmek için araştırmacılar tarafından ilgili literatür taranarak (Ateş ve Durmuşoğlu-Saltalı, 2019; Ayhan ve Köselören, 2019; Akkuş ve Yılmaz, 2015; Bayrakçı, 2022; Güzel, 2021; Sönmezler ve Balcıoğlu, 2023; Toran vd., 2016) oluşturulan sosyo-demografik bilgi formu kullanılmıştır. Formda ebeveynin çocuğa yakınlığı, ailenin tipi, çocuğun yaşı, çocuğun kullandığı ekran türlerinin ne olduğu, çocuğun zamanını en çok hangi ekran türünde geçirdiği, ekran karşısında ne kadar süre geçirdiği, çocuğun ekran başında geçirdiği sürenin ebeveyni tedirgin edip etmediği, ebeveynin çocuğunun ekran süresini kısıtlaması için herhangi bir uygulama yapıp yapmadığı, çocuğun yaşına göre ekran süresini fazla kullandığı zaman gerekli açıklamanın yapıldığı, çocuğun çevresindeki çocukları ekran önünde gördüğünde kendi ekran süresinin değişikliğe uğradığı ve çocuğun ekran kullanım süresinin arttığında ebeveynin tepsinin nasıl olduğu soruları yer almıştır.

Problemlili Medya Kullanım Ölçeği Domoff ve arkadaşları (2017) tarafından geliştirilmiş olup Türkçeye uyarlama süreci Furuncu ve Öztürk (2020) tarafından yapılmıştır. Araştırmada ölçeğin 27 maddelik uzun formu baz alınmıştır. Form tek boyutlu bir yapıya sahiptir. Ölçek beşli likert tipindedir. Böylece ölçekten en az 27 en fazla 135 puan alınabilmektedir. Ölçekten elde edilen yüksek puanlar problemlili medya kullanımı belirtir. Ebeveynler tarafından çocuğun davranışları göz önünde bulundurularak doldurulan ölçek, belirli bir medya aracının problemlili kullanımını değil, genel olarak görsel medya araçlarının (televizyon, bilgisayar, tablet, telefon gibi) problemlili kullanımını veya başka bir deyişle ekran bağımlılığını tespit etmeyi amaçlar. Ölçeğin Cronbach's Alpha değeri 0,97 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada da Cronbach's Alpha değeri 0,97 bulunmuştur.

2.4. Verilerin Toplanması

COVID-19 koşullarını vekâfıt israfını düşünerek veriler online veri toplamaya izin veren surveey.com sitesi aracılığı ile toplanılmıştır. Hazırlanan anket formu ilgili siteye yüklenmiş ve siteden link elde edilmiştir. Elde edilen link 18 yaş altı çocuğu bulunan ebeveynlere ulaştırılmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Ulaşılan verilerin analizi "Statistical PackageforSocialSciences" (SPSS) Version 22,00 programından yararlanılarak yapılmıştır. Ölçek ve sosyo-demografik sorular arasında farklılaşma olup olmadığına bakmak için t testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Anlamlılık değeri olarak 0,05 değeri alınmıştır.

3. Bulgular

Tablo 1: Katılımcı ebeveynlerin ikametene göre PMKÖ puanları farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları.

	N	Ort	SS	F ve p değeri
Köy	12	63,00	23,44	F= 1,12 p= 0,34
Belde	21	65,61	22,09	
İlçe	30	54,43	25,49	
İl	339	57,77	23,85	

Katılımcı ebeveynlerin ikametene göre Problemlı Medya Kullanım Ölçeği puanları anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (F=1.12; p>0.05).

Tablo 2: Katılımcı ebeveynlerin eğitim durumuna göre PMKÖ puanları farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin yapılan tek yönlü varyans analiz sonuçları.

	N	Ort	SS	F ve p değeri
Okuma yazma bilmiyor	2	106,00	18,38	F= 2,14 p=0,06
Okuma yazma biliyor	4	67,00	36,34	
İlkokul mezunu	60	60,85	25,51	
Ortaokul mezunu	45	59,55	23,47	
Lise mezunu	103	57,66	25,61	
Üniversite mezunu	188	56,40	21,81	

Katılımcı ebeveynlerin eğitim durumuna göre Problemlı Medya Kullanım Ölçeği puanı anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (F=2,1; p>0,05).

Tablo 3: Katılımcı ebeveynlerin çalışma durumuna göre PMKÖ puanları farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin yapılan t testi analiz sonuçları.

	N	Ort	SS	T değeri p değeri
Çalışıyor	160	59,71	22,71	T=1,23 p=0,27
Çalışmıyor	242	57,02	24,62	

Katılımcı ebeveynlerin çalışma durumuna göre Problemlı Medya Kullanım Ölçeği puanı anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (t=1,23;p>0,05).

Tablo 4: Katılımcı ebeveynlerin toplam aylık gelir durumuna göre PMKÖ puanları farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin yapılan tek yönlü varyans analiz sonuçları.

	N	Ort	SS	F ve p değeri
1000-4250	64	56,64	24,18	F=0,14

4251-10000	253	58,37	24,52	p=0,86
10001 ve üstü	85	58,35	21,90	

Katılımcı ebeveynlerin toplam aylık gelir durumuna göre Problemlili Medya Kullanım Ölçeği puanı anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($F=0,14$; $p>0,05$).

Tablo 5: Katılımcı ebeveynlerin medeni durumuna göre PMKÖ puanları farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin yapılan t testi analiz sonuçları.

	N	Ort	SS	T değeri p değeri T= 0,02 P= 0,97
Bekar	13	57,92	19,33	
Evli	389	58,10	24,04	

Katılımcı ebeveynlerin medeni durumuna göre Problemlili Medya Kullanım Ölçeği puanı anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($t=0,02$; $p>0,05$).

Tablo 6: Katılımcı ebeveynlerin, çocuğunun aile tipine göre PMKÖ puanları farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin yapılan tek yönlü varyans analiz sonuçları.

	N	Ort	SS	F ve p değeri F=0,64 p=0,52
Çekirdek Aile	344	57,58	24,02	
Geniş Aile	45	61,86	23,46	
Parçalanmış Aile	13	58,61	22,35	

Katılımcı ebeveynlerin, çocuğunun aile tipine göre Problemlili Medya Kullanım Ölçeği puanı anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($F=0,64$; $p>0,05$).

Tablo 7: Katılımcı ebeveynlerin, çocuğunun kardeş sayısına göre PMKÖ puanları farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin yapılan t testi analiz sonuçları.

	N	Ort	SS	T değeri p değeri T= -2,818 p=0,005
Tek Çocuk	148	56,03	23,69	
Bir ve birden fazla kardeşi var	113	64,14	22,42	

Katılımcı ebeveynlerin, çocuğunun kardeş sayısına göre Problemlili Medya Kullanım Ölçeği puanı anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Bir ve birden fazla kardeşi olanların PMKÖ puanları, tek çocuk olanların PMKÖ puanından anlamlı bir şekilde yüksektir ($t=-2,818$; $p<0,05$).

Tablo 8: Katılımcı ebeveynlerin, çocuğunun cinsiyetine göre PMKÖ puanları farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin yapılan t testi analiz sonuçları.

	N	Ort	SS	T değeri p değeri T=-1,056 p=0,292
Kız	215	56,92	23,50	
Erkek	187	59,44	24,31	

Katılımcı ebeveynlerin, çocuğunun cinsiyetine göre Problemlili Medya Kullanım Ölçeği puanı anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($t=-1,056$; $p>0,05$).

Tablo 9: Katılımcı ebeveynlerin, çocuğunun yaşına göre PMKÖ puanları farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin yapılan tek yönlü varyans analiz sonuçları.

	N	Ort	SS	F ve p değeri F= 24,26 p=0,00	FARK c>b b>a c>a
0-5	109	46,62	19,29		
6-10	132	57,73	22,69		
11-18	161	66,15	24,54		

Katılımcı ebeveynlerin, çocuğunun yaşına göre Problemlili Medya Kullanım Ölçeği puanı anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Hangi gruplar arasında fark olduğunu tespit edebilmek için post-hoc testine başvurulmuştur. Post-hoc testlerinden Games-Howell testi tercih edilmiştir. Yaşı 11-18 arasında olan grubun PMKÖ puanları, yaşı 6-10 olan grubun PMKÖ puanlarından anlamlı bir şekilde yüksektir. 6-10 yaş grubunun PMKÖ puanları da 0-5 yaş grubunun PMKÖ puanlarından anlamlı bir şekilde yüksektir. Ek olarak 11-18 yaş grubunun PMKÖ puanı 0-5 yaş grubunun PMKÖ puanlarından anlamlı bir şekilde yüksektir.

Tablo 10: Katılımcı ebeveynlerin, çocuğunun gün içerisinde görsel medya araçları karşısında harcadığı ekran süresine göre PMKÖ puanları farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin yapılan tek yönlü varyans analiz sonuçları.

	N	Ort	SS	F ve p değeri 31,650,00	FARK d>c d>b d>a c>b c>a b>a
0-44	20	33,90	9,45		
45-90	70	46,22	18,01		
91-180	182	56,07	19,60		
181-2000	130	71,03	26,58		

Katılımcı ebeveynlerin, çocuğunun gün içerisinde görsel medya araçları karşısında harcadığı ekran süresine göre Problemlili Medya Kullanım Ölçeği puanı anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Hangi gruplar arasında fark olduğunu tespit edebilmek için post-hoc testine başvurulmuştur. Post-hoc testlerinden Games-Howell tercih edilmiştir. 181-2000 grubunun puanları diğer grupların puanlarının tamamından anlamlı bir şekilde yüksektir. 91-180 grubunun puanları, 45-90 grubu ve 0-44 grubunun puanlarından anlamlı bir şekilde yüksektir. 45-90 grubunun puanları da 0-44 grubunun puanlarından anlamlı bir şekilde yüksektir ($p<0,05$; $F=37,79$).

Tablo 11: Katılımcı ebeveynlerin, çocuğunun ekran başında geçirdiği süre karşısında tedirgin olup olmamasına göre PMKÖ puanları farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin yapılan t testi analiz sonuçları.

	N	Ort	SS	t ve p değeri t= 9,70 p=0,00
Tedirgin oluyorum	340	61,30	23,99	
Tedirgin olmuyorum	62	40,50	13,41	

Katılımcı ebeveynlerin, çocuğunun ekran başında geçirdiği süre karşısında tedirgin olup olmamasına göre Problemlili Medya Kullanım Ölçeği puanı anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Tedirgin olan ebeveynlerin PMKÖ puanları, tedirgin olmayan ebeveynlerin PMKÖ puanından anlamlı bir şekilde yüksektir ($t=9,7$; $p<0,05$).

Tablo 12: Katılımcı ebeveynlerin, çocuğunu ödüllendirmek için ekran kullanımına izin verip vermemesine göre PMKÖ puanları farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin yapılan t testi analiz sonuçları.

	N	Ort	SS	T değeri p değeri T= 3,83 p=0,00
Evet	154	63,79	23,34	
Hayır	248	54,55	23,58	

Katılımcı ebeveynlerin, çocuğunu ödüllendirmek için ekran kullanımına izin verip vermemesine göre Problemlili Medya Kullanım Ölçeği puanı anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Çocuğunu ödüllendirmek için ekran kullanımına izin veren ebeveynlerin PMKÖ puanları, izin vermeyen ebeveynlerin PMKÖ puanından anlamlı bir şekilde yüksektir ($t=3,83$; $p<0,05$).

Tablo 13: Katılımcı ebeveynlerin, çocuğunu cezalandırmak için ekran kullanımını yasaklayıp yasaklamamasına göre PMKÖ puanları farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin yapılan t testi analiz sonuçları.

	N	Ort	SS	T değeri p değeri
Evet uyguluyorum	223	64,16	24,06	T=5,994
Hayır uygulamıyorum	179	50,53	21,44	p= 0,000

Katılımcı ebeveynlerin, çocuğunu cezalandırmak için ekran kullanımını yasaklayıp yasaklamamasına göre Problemlili Medya Kullanım Ölçeği puanı anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Çocuğunu cezalandırmak için ekran kullanımını yasaklayan ebeveynlerin PMKÖ puanları, yasaklamayan ebeveynlerin PMKÖ puanından anlamlı bir şekilde yüksektir ($t=5,9$; $p<0,05$).

Tablo 14: Katılımcı ebeveynlerin, çocuğuna ekran kullanımının zararlarını yaşına uygun bir şekilde anlatıp anlatmamasına göre PMKÖ puanları farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin yapılan t testi analiz sonuçları.

	N	Ort	SS	T değeri p değeri
Evet anlatıyorum	381	58,38	23,94	T= 1,05
Hayır anlatmıyorum	21	52,76	22,84	p=0,29

Katılımcı ebeveynlerin, çocuğuna ekran kullanımının zararlarını yaşına uygun bir şekilde anlatıp anlatmamasına göre Problemlili Medya Kullanım Ölçeği puanı anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($t=1,05$; $p>0,05$).

Tablo 15: Katılımcı ebeveynlerin, çevresinin ve kendisinin ekran kullanımının çocuğunu etkileyip etkilemediğini düşünmesine göre PMKÖ puanları farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin yapılan t testi analiz sonuçları.

	N	Orta	SS	T değeri p değeri
Evet	361	58,69	23,53	T=1,49
Hayır	41	52,82	26,53	P= 0,13

Katılımcı ebeveynlerin, çevresinin ve kendisinin ekran kullanımının çocuğunu etkileyip etkilemediğini düşünmesine göre Problemlili Medya Kullanım Ölçeği puanı anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($t=1,49$; $p>0,05$).

Tablo 16: Katılımcı ebeveynlerin, çevresinin veya kendisinin çocuğunun ekran kullanımını etkilediğini düşünüyorsa bunu engellemek için bir çaba harcayıp harcamamasına göre PMKÖ puanları farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin yapılan t testi analiz sonuçları.

	N	Ort	SS	T değeri p değeri
Evet çabalıyorum	317	58,18	23,98	T=0,14
				P=0,88

Hayır çabalamiyorum	85	57,76	23,68	
---------------------	----	-------	-------	--

Katılımcı ebeveynlerin, çevresinin veya kendisinin çocuğunun ekran kullanımını etkilediğini düşünüyorsa bunu engellemek için bir çaba harcayıp harcamamasına göre Problemlili Medya Kullanım Ölçeği puanı anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($t=0,14$; $p>0,05$).

Tablo 17: Katılımcı ebeveynlerin, çocuğu ekran kullanım süresini arttırdığında tepkisinin nasıl olduğuna göre PMKÖ puanları farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin yapılan tek yönlü varyans analiz sonuçları.

	N	Ort	SS	F ve p değeri	FARK
Sinirleniyorum	111	68,80	24,05	F= 2,57 p= 0,00	a>b a>e
Tedirgin Oluyorum	198	60,65	22,86		
Umursamıyorum	5	50,60	23,28		
Arttırdığının Farkında Değilim	3	60,00	25,11		
Ekran Kullanım Süresi Artmamaktadır	85	38,51	11,92		

Katılımcı ebeveynlerin, çocuğu ekran kullanım süresini arttırdığında tepkisinin nasıl olduğuna göre Problemlili Medya Kullanım Ölçeği puanı anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Hangi gruplar arasında fark olduğunu tespit edebilmek için post-hoc testine başvurulmuştur. Post-hoc testlerinden Games-Howell testi tercih edilmiştir. Sinirleniyorum grubunun puanları, Tedirgin oluyorum grubunun puanına göre anlamlı bir şekilde yüksektir. Sinirleniyorum grubunun puanları Ekran Kullanım Süresi Artmamaktadır grubunun puanına göre anlamlı bir şekilde yüksektir.

5. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada gelişen teknolojiyle beraber artmakta olan çocukların ekran bağımlılığı ile ilgili ebeveyn tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada bazı değişkenler açısından Problemlili Medya Kullanım Ölçeği incelenmiştir. Örnekleme 0-18 yaş çocukların ebeveynleri oluşturmuştur. Ölçekte belirli bir tane kitle iletişim aracı yerine bütün görsel iletişim araçlarını içine alacak genel bir terim kullanılmakta, birden fazla görsel medya aracından eş zamanlı yararlanan çoklu görev yapma yetenekleri gelişmiş çocukların ekran kullanımının da fazla olduğu belirtilmektedir (Furuncu ve Öztürk, 2020). İnternet ve internete ulaştığımız teknolojik cihazlar ve programların bağımlılık geliştirildiğine yönelik yapılan çalışmalarda, çocukların ekran bağımlılığının benzer olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Ertemel ve Aydın, 2018). Günümüzde ilerleyen teknoloji ile beraber yaş fark etmeksizin her birey ekran karşısında uzun uzun vakit geçirmektedir. Fakat genel olarak toplum çocukların ve gençlerin ekran karşısında geçirdiği zamanın çocuk ve gençlerin gelişimlerine zarar vereceğinden düşünmektedir (Aydın ve Öztürk, t.y.).

Araştırmaya katılan ebeveynlerin ikameti, ebeveynin eğitim durumu, ailenin aylık geliri, ailenin medeni durumu, aile tipi, çocuğun cinsiyeti, ailenin tedirginliği, ebeveynin ekran kullanmanın zararını çocuğa anlatması, çevrenin etkisi, ebeveynin engel çabasına göre PMKÖ puanları farklılaşmamaktadır. Bu sonuçlar literatürde çeşitli çalışmalarla benzerlik göstermektedir (Akkuş vd., 2015; Ayhan ve Köselören, 2019) Fakat çocuğun cinsiyetine göre ekran süresinin farklılaşabildiği belirtilmektedir (Akçay ve Özcebe, 2012). Cinsiyet açısından erkek öğrencilerin oyun oynamaktan kopamadıkları, oyunu kendi yaşamlarıyla bağdaştırdıkları, oyun oynamanedeniyle günlük işlerini aksattıkları, oyun oynamayı diğer etkinliklere tercih ettikleri ifade edilmektedir.

11-18 yaşındaki çocuklar 6-10 yaşındaki çocuklardan daha fazla ekran kullanmakta, 6-10 yaşındaki çocuklar ise 0-5 yaş arasındaki çocuklardan daha fazla ekran kullanmaktadır. Çocukların yaşı ilerledikçe ebeveynlerin zaman kontrol altına almayı çok zor başarabildikleri ifade edilebilir. Yaş ile birlikte zamanın

kontrolü çocuğa geçmektedir. Ek olarak dijital oyunların yaygınlaşması(Toran vd., 2016) ile bağlantılı olabileceği söylenebilir.

Bir ve birden fazla kardeşi olanların PMKÖ puanları, tek çocuk olanların PMKÖ puanından anlamlı bir şekilde yüksektir. Ebeveynlerin çocuk sayısına bağlı olarak medya araçlarına ne kadar izin verdikleri, çocuklarının sosyal ortamlardaki etkileşimleri ve ebeveynlerin çocukları ile ilgilenme düzeyleri gibi farklı faktörler PMKÖ puanlarıyla kardeş sayısı arasındaki ilişkiyi etkileyebilir (Bodur, 2022). Evdeki çocuk sayısı azaldıkça ebeveynlerin daha fazla ilgi gösterme eğiliminde olduğu ve ekrana bağlı kalma sürelerini kontrol etme şanslarının olabileceği söylenebilir. Daha az sayıda çocuğu olan ebeveynlerin çocuklarıyla daha fazla etkileşimde bulunma olasılığı da artar (Balantekin, 2009). Çocuk sayısı fazla olan ailelerde ise ebeveynlerin zamanının daha çok bölündüğü ve bu nedenle daha fazla dijital medya kullanımına izin verdikleri düşünülebilir (Bodur, 2022). Diğer taraftan, evdeki çocuk sayısının fazla olması, evdeki izleyicinin artması aynı zamanda da ekran kullanım süresinin artması anlamına gelmektedir (Balantekin,2009).

Çocuğunu ödüllendirmek için ekran kullanımına izin veren ebeveynlerin PMKÖ puanları, izin vermeyen ebeveynlerin PMKÖ puanından anlamlı bir şekilde yüksektir. Çocuğunu cezalandırmak için ekran kullanımını yasaklayan ebeveynlerin PMKÖ puanları, yasaklamayan ebeveynlerin PMKÖ puanından anlamlı bir şekilde yüksektir. Ebeveynler, çocuklarına ödül adı altında ekran karşısında daha fazla zaman geçirmelerine izin vermemelidir. Aynı zamanda sosyal medyada kişilerin ne yaptıklarını paylaşmaları ve takdir edilmeleri özellikle çocukların ekran bağımlılığının artmasına neden olduğundan sosyal medya kullanımı pekiştirici konumuna gelmektedir (Ertemel ve Aydın, 2018). Çocukların ekrana yönelik bilincini arttırmak için velisi veya öğretmeni çocukla konuşmalı ve çocuğa ekran süresi ile ilgili seçici davranmaları konusunda rehberlik etmelidir (Balantekin, 2009). Hem ailelerin hem de öğretmenlerin gençlerin teknolojiyle olan irtibatları hakkında hala zaman ve bağımlılık odaklı yaklaştıkları ifade edilebilir. Diğer yandan aileler, çocukları teknolojiden, eğitimden ve yeniliklerden eksik kalmalarını düşüncesiyle teknolojiye ve teknolojik aletlere yatırım yapmakta, öğretmenler teknolojiyi yoğun ve etkin kullanmakta, tüm eğitim sistemleri teknolojiye yatırım yapmaktadır. Bu denli teknoloji odaklı yaklaşım varlığını sürdürürken ekran bağımlılığı ile ilgili yeni yaklaşımlara ihtiyaç olduğu belirtilebilir. Bu tezatlığın aşılması adına öğretmenlerin ve ailelerin ekran karşısında geçirdikleri zamanla ilgili olarak gençlerle ortak planlar oluşturmaları içinde bulunduğumuz Covid-19 pandemisi döneminin zararlı etkilerini en aza indirmede faydalı olabileceği (Duygulu ve Hepkon,2021) söylenmektedir. Dijital dönemde çocukları ekranlardan uzak tutmak oldukça zor olabilir (Üstündağ,2022). Z kuşağı ve onu takip eden Alfa kuşağı üyeleri, dijital cihazlar ve internetle küçük yaşlarda tanıştıkları için bu cihazlara bağımlılık geliştirme riski oldukça yüksektir (Ertemel ve Aydın, 2018). Ebeveynlerin ve çocukların teknoloji kullanımıyla ilgili bilgi düzeylerini artırmaları gereklidir. Bu amaçla eğitim programları oluşturulmalı ve yaygınlaştırılmalıdır (Muslu ve Gökçay,2019). Yeni neslin ekran bağımlılığını engellemek ve onları sosyalleşmeye yönlendirmek için çocukların ekran önünde harcadıkları ders dışı vakitlerini yine ekran önünde geçirmeleri engellenmeli ve teknolojik aletlerin dışında ebeveynleriyle beraber yapılabilecek faaliyetler artırılmalıdır (Güzel,2021).

Çocuğunun ekran başında geçirdiği süre karşısında tedirgin olan ebeveynlerin PMKÖ puanları, tedirgin olmayan ebeveynlerin PMKÖ puanından anlamlı bir şekilde yüksektir. Özellikle Covid-19 pandemisi şartlarında derslerin online olması sebebiyle hem eğitim hem de sosyalleşme nedeniyle ekran başında geçirilen sürede yaşanan artışın ailelerde endişeyeneden olduğu söylenebilir. Ekran süresine göre PMKÖ puanları da farklılaşmaktadır. 181-2000 grubunun puanları diğer grupların puanlarının tamamından anlamlı bir şekilde yüksektir. 91-180 grubunun puanları, 45-90 grubu ve 0-44 grubunun puanlarından anlamlı bir şekilde yüksektir. 45-90 grubunun puanları da 0-44 grubunun puanlarından anlamlı bir şekilde yüksektir. Çocuğu ekran kullanım süresini arttırdığında tepkisinin nasıl olduğuna göre Problemlili Medya Kullanım Ölçeği puanı anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Sinirleniyorum grubunun puanları, Tedirgin oluyorum ve ekran süresinin artmadığını dile getiren grubun puanına göre anlamlı bir şekilde yüksektir.

Çocukların ekran başında geçirdikleri süreye sınır koyulması gerekmekte fakat tesbit edilen sınırların adil ve yapılabılır olması çok önemlidir. Ertemel ve Aydın'a (2018) göre ebeveynlerin, her şeyden evvel çocukların ekran başında hangi programlarda zaman harcadığını izlemeleri gerekmektedir. Çocuklar, ebeveynlerini rol model aldığından ebeveynin ekran başında geçirdiği süre çocuğun ekran başında geçirdiği süreyi etkilemektedir. Ebeveynlerin çocuklarıyla yan yanayken ekrana daha az bakmaları gerekmektedir. Ebeveynler, çocuklarıyla beraber dijital ortamdan uzaklaşıp kaliteli zaman geçirmeli, gün içinde ne yaptıklarına dair çocuğun anlayacağı düzeyde sohbet etmeli, akranlarıyla iletişim kurabilmeleri için gerekli ortamlar sağlanmalı ve çocuğa yapabileceği sorumluluklar vermelidir. Hafta sonları gezilecek yerler keşfedilmeli, yemek saatleri ve belli aralıklarda gerekirse modemin fişi çekilerek ekrandan uzak durmaya çalışılmalıdır.

Teşekkür

Yazarlar, bu çalışmanın gerçekleşmesinde katkısı olan araştırmancının örneklemini oluşturan 0-18 yaş aralığı çocukların ebeveynlerine teşekkür etmektedir.

Fon

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde herhangi bir fondan faydalanılmamıştır.

Not

Bu araştırma için Etik İzin, 2022 tarihinde Karabük Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan alınmıştır.

Kaynaklar

- Akçay, D., Özcebe, H., (2012). Okul Öncesi Eğitim Alan Çocukların Ve Ailelerinin Bilgisayar Oyunu Oynama Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi. *Çocuk Dergisi*, 12(2), 66-71.
- Akkuş, S., Yılmaz, Y., Şahinöz, A., Sucaklı, İ., (2015). 3-60 Ay Arası Çocukların Televizyon İzleme Alışkanlıklarının İncelenmesi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal, Uluslararası Katılımlı 3. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongre Kitabı*. 351-359.
- Altınok, B. (2019). *18-45 Yaş Arası Bireylerin Ekran Kullanma Alışkanlıkları İle Narsisizm, Öznel İyi Oluş ve Obsesif Kompulsif Bozukluk Düzeylerinin İncelenmesi*. İstanbul: İstabil Arel Üniversitesi.
- Ateş, M. A., & Durmuşoğlu Saltalı, N. (2019). KKTC'de yaşayan 5-6 Yaş Çocukların Tablet ve Cep Telefonu Kullanımına İlişkin Ebeveyn Görüşlerinin İncelenmesi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 62-90.
- Atila, M., (Tarih Yok). Okul Öncesi Telefon Bağımlılığı. [cocukicinicerik.com: https://www.cocukicinicerik.com/Makaleler/Cocuk-Yetistirme/Okul-Oncesi-Telefon-Bagimlilik](https://www.cocukicinicerik.com/Makaleler/Cocuk-Yetistirme/Okul-Oncesi-Telefon-Bagimlilik).
- Avcı, F., Er, H., (2019). Dijital Bağımlılığa İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi ve Çözüm Önerileri. *Language Teaching and Educational Research*, 2(2), 132-159.
- Aydın, G., & Öztürk, R., (Tarih Yok). Ebeveynlerde Ekran Bağımlılığı. <https://www.nudgenetwork.net/wp-content/uploads/2022/05/Ebeveynlerde-Ekran-Bagimlilik.pdf>
- Ayhan, B., Köselören, M., (2019). İnternet, Online Oyun ve Bağımlılık. *Online Journal of Technology Addiction and Cyber Bullying*, 6(1), 1-30.
- Balantekin, Y. (2009). *10-14 Yaş Arası Çocuklarda Televizyon Bağımlılığı Üzerine Bir Araştırma*. Bursa: Uludağ Üniversitesi.
- Bayrakçı, S. (2022). Dijital Minimalizm: Ekran Bağımlılığı Ve Teknoloji Yorgunluğu Sarmalından Kurtulmak İçin Bir Yol Haritası. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*, 40, 430-436.
- Berber, A., (2017). Yönetimde Kavramsal Çerçeve Belirleme Ve Nitel Araştırma Yöntemleri. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 46, 71-73.
- Bodur, E., (2022). *Okul Öncesindeki Ekranların Depolama İle Öz Bakım Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Cevahir, E., (2020). SPSS İle Nicel Veri Analizi Rehberi. *Kibele Yayınevi, İstanbul*.

- Çöteli, S., (2017). Okul Çağı Çocuklarının (6-12 Yaş) İnternet İle İlişki Düzeyleri. *Journal Of Current Researches On Social Sciences*, 7(3), 57-66.
- Dicle, A. N., (2020). Televizyon-Online İzleme Bağımlılığı. *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi*. 19(1), 66-89.
- Domoff, S. E., Harrison, K., Gearhardt, A. N., Gentile, D. A., Lumeng, J. C., Miller, A. L. (2017). Development and validation of the problematic media use measure: A parent report measure of Screen Media "Addiction" in Children. *Psychology of Popular Media Culture*, 8(1), 2-11.
- Duygulu, S., Hepkon, Z., (2021). Teknolojik Bağımlılık mı Teknolojik Yeterlilik mi? Covid-19 Pandemisine Bağlı Olarak Artan Ekran Süresi Bağlamında Aile ve Öğretmenlerin Gençlerin Teknoloji Kullanımına Dönük Yaklaşımlarının İncelenmesi. Communication and Technology Congress-CTC (April 12th-14th, 2021-Turkey Istanbul).
- Ertemel, A. V., Aydın, G., (2018). Dijital Ekonomide Teknoloji Bağımlılığı ve Çözüm Önerileri. *Türkiye Bağımlılık Dergisi*, 5(4), 665-690.
- Furuncu, C., Öztürk, E., (2020). Problemlili Medya Kullanım Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlik Güvenilirlik Çalışması: Çocuklarda Ekran Bağımlılığı Ölçeği Ebeveyn Formu. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 4(3), 535-566.
- Gülbetekin, E., Güven, E., Tuncel, O., (2021). Adolesanların Dijital Oyun Bağımlılığı İle Fiziksel Aktivite Tutum Ve Davranışlarını Etkileyen Faktörler. *Bağımlılık Dergisi*, 22(2), 148-160.
- Güzel, M. (2021). Alfa Kuşağıyla Birlikte Değişen Oyun Algısı: Dijital Oyuncaklar ve Ekran Bağımlılığı. *International Journal of Social Humanities Sciences Research*, 8(70), 1344-1355.
- İlhan, V., Çetinkaya, Ç., (2013). İlkokul Öğrencilerinin Tematik Çocuk Kanallarındaki Çizgi Filmleri İzleme Alışkanlıkları. *Eğitim Ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 317-326.
- Irmak, A. Y., Erdoğan, S., (2016). Ergen Ve Genç Erişkinlerde Dijital Oyun Bağımlılığı: Güncel Bir Bakış. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 27(2), 128-137.
- Kalaycı-Kırlioğlu, H. İ., (2021). Türkiye'de Z Kuşağı. O. Zengin, & N. Çalışçinde, Multidisipliner Perspektiften Sosyal Boyutuyla Çocukluk Ve Gençlik (s. 61-83). İstanbul: Efe Akademi Yayınevi.
- Karahan, B., (2021). Ebeveyn Rehberliğinde Ekran Kullanımının Okul Öncesi Çocuklara Etkisi. Denizli: Pamukkale Üniversitesi.
- Muslu, M., Gökçay, G. F., (2019). Teknoloji Bağımlısı Çocuklarda Obeziteye Neden Olan Risk Faktörleri. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(2), 72-79.
- Mustafaoğlu, R., Yasacı, Z., (2018). Dijital Oyun Oynamanın Çocukların Ruhsal Ve Fiziksel Sağlığı Üzerine Olumsuz Etkileri. *Bağımlılık Dergisi*, 19(3), 51-58.
- Mustafaoğlu, R., Zirek, E., Yasacı, Z., Özdiçler, A. R., (2018). Dijital Teknoloji Kullanımının Çocukların Gelişimi Ve Sağlığı Üzerine Olumsuz Etkileri. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 5(2), 1-21.
- Ozuslu-Unal, S., Haklı, S., Bayazit, K., (2021). Okul Öncesi Çocukların Ekran Maruziyetinin Sosyal ve Duygusal Gelişimleri Açısından İncelenmesi. *International Journal of Scientific and Technological Research*, 7(8), 44-51.
- Sönmezer, Z., & Balcıoğlu, B. A. (2023). Dijital Medya ve Ekran Emanet Edilen Çocuklar. *Socrates Journal of Interdisciplinary Social Studies*, 9(33), 54-70.
- Toran, M., Ulusoy, Z., Aydın, B., Devenci, T., Akbulut, A., (2016). Çocukların Dijital Oyun Kullanımına İlişkin Annelerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(5), 2263-2278.
- Türk Dil Kurumu Resmi Web Sitesi. (Erişim tarihi: 8 Kasım 2023). [<https://sozluk.gov.tr/>]
- Ulusoy, A., İlhan, V., (2013). Televizyon Bağımlılığı Ve İzleyici: TV İzlememek Mümkün Mü?. *The Journal Of Academic Social Science Studies*, 6(6 Issue 5), 1127-1154.
- Uslu, M., (2021). Türkiyede Sosyal Medya Bağımlılığı Ve Kullanımı Araştırması, *Turkish Academic Research Review*, 6(2), 370-396.
- Üstündağ, A., (2022). Çocukların Sosyal Medya, Akıllı Telefon ve Oyun Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Bağımlılık Dergisi*, 23(3), 316-326.
- Yağar, F., Dökme, S., (2018). Niteliksel Araştırmaların Planlanması: Araştırma Soruları, Örneklem Seçimi, Geçerlilik ve Güvenilirlik. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3), 1-9.

Yazar Biyografisi/Biyografileri

Mehmet KIRLIOĞLU, Doç. Dr., Karabük Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü'nde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Sosyal hizmet eğitimi, sosyal hizmet araştırması, yoksulluk, toplumsal cinsiyet, sosyal politika gibi konularda çalışmalar yapmaktadır.

Ayşe KAYAALP, Sosyal Çalışmacısı, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Nezahat Keleşoğlu Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü'nden 2023 yılında mezun olmuştur.

Sena ARSLAN, Sosyal Çalışmacısı, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Nezahat Keleşoğlu Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü'nden 2023 yılında mezun olmuştur.